

Səmimiyyət ünsiyyətin körpüsüdür

Jurnalistikanın ən fəal janrı xəbərdir. Tarixən xəbər jurnalistikada necə çevik janr olubsa, bu gün də həmin çevikliyi mühafizə edir, qoruyur. Sanki cəmiyyətin nəbzi xəbər ritmi ilə döyünür. Hətta jurnalistikanın digər janrlarında xəbərin olması üstün keyfiyyət hesab olunur. Ancaq XX əsrin son onilliyindəki hadisələr jurnalistikada siyasi təhlil yazılarını və müsahibələri də fəallaşdırdı. Bir çox publisistlər dövrün hadisələrini təhlillərə cəlb etməklə cəmiyyəti ictimai hadisələrin mahiyyəti ilə məlumatlandırmağa çalışırdılar eyni zamanda publisistlər hadisələrin önündə olan siyasi ictimai xadimləri, iş adamlarını söhbətə çəkir, onlardan müsahibələr götürür. Bununla da cəmiyyəti müəyyən istiqamətə yönəldilməsində yaxından iştirak edirlər. Bunun üçün ilk növbədə müsahibə verən şəxsin kimliyi, onun hadisələrin gerisindən düzgün baş çıxarması, iqtisadi proseslərin idarə olunmasındakı fəaliyyəti əsas götürülürdü. Heç şübhəsiz bu zaman cəmiyyətin siyasi maraqları da müsahibə zamanı diqqətdə olurdu.

Şəddad müəllim hadisələrin həmin gərgin günlərində Azərbaycan nəşriyyatına rəhbər təyin olunduğu üçün demək olar ki, hadisələrin düz mərkəzinə düşmüşdü. O, bir çox problemlərin həlli üçün məsuliyyət daşımaqdan başqa, həm də informasiya axınının cəmləndiyi mərkəzdə idi. Ona görə də jurnalistlər ondan müsahibə almaqda maraqlı idilər. Hər kəs özünün fəaliyyət göstərdiyi mətbu orqanı profilinə uyğun məlumatla təchis etmək istədiyindən Şəddad müəllimlə görüşə can atırdı.

İndi o vaxtdan çox illər keçib. Qərini ötməkdəyik, bir çox hadisələrin təfərrüatı bir qərinəlik zaman yolunda dumana bürünür. Yaddaşlardan silinməkdədir. Ancaq həmin dövrün mətbuat orqanlarında verilən xəbərlər, müsahibələr, təhlili yazılar bizə imkan verir ki, həmin dövrü obyektivliklə izah edə bilək. Müsahibədə həm sual verən tərəfin mövqeyi görünür, həm də cavab verən tərəfin öz sözləri ilə kimliyi dərk olunur.

Geniş dünya görüşə, əhatəli düşüncə imkanlarına malik olduğu üçün Şəddad müəllim müsahibə zamanı verilən suallara cavab verməkdə çətinlik çəkmir. O, hər bir sualın, hətta qərəzli olsa belə, cavabında səmimi olmağa çalışır. Özü demiş səmimiyyət insanlarla ünsiyyət qurmağın ən əhəmiyyətli vasitəsidir. Səmimiyyət ünsiyyətin qırılmaz körpüsüdür.

Dövrün nüfuzlu qəzetlərindən biri də xalq qəzeti idi. O, görkəmli alim, mütəfəkkir jurnalist Tofiq Rüstəmovun səyi ilə "Kommunist" qəzetinin bazasında yaradılmışdı. Və onun müdriyyəti sayəsində qəzet xalqın mənəvi həyatını, ölkənin siyasi mühitini mümkün qədər obyektiv işıqlandırmaya çalışırdı. Amma hakimiyyətin öz başı hayında olduğu, mitinq diktaturasının sət tələbləri mühtində qəzet öz missiyasını çətinliklə olsa da, yerinə yetirirdi. Şəddad müəllim "Xalq" qəzetinin əməkdaşına həmin dövrdə müsahibə verir: "Biz intizamdan başlamışıq", "Mətbuat oxucu üçündür, dövlət ona biganə qalmamalıdır" ("Xalq qəzeti", 25 iyun 1992) müsahibəsində oxuyuruq:

"Kommunist" nəşriyyatından ayrıldığımız vaxtdan illər keçib. Onda getdiyiniz nəşriyyəti gəlib necə gördünüz?

-Çap məşinləri köhnəlib. Bir çox qurğular zay edilib.

Kompüter sistemi ləng həyata keçirilir. Bunlara baxmayaraq mətbəenin im-

kanları genişdir. Biz onu müasir tələblərə uyğunlaşdıracağıq. Artıq 24 qəzet kompüterlə yığılır. Bunu tam kompüterləşdirməyə qədər artırıcağıq. Əslində, bütün qəzet-jurnal redaksiyalarının öz kompüterləri olmalıdır. Bu həm ucuz başa gəlir, həm də başqa cəhətdən əlverişlidir.

-Dövrümüzə baş verən ictimai-siyasi dəyişikliklər, qiymətlərin az qala kosmik sürətlə artması nəşriyyatdan da yan keçə bilməz. Bu gün vəziyyət necədir?

-Hadisələrin belə sürətlə dəyişməsi, qiymətlərin artması birini növbədə mətbuata təsir göstərir. Bu gün nəşriyyatda 133 qəzet çap olunur. Bu da bir sıra çətinliklər törədir. Amma dediyim kimi imkanlarımız çoxdur, ona görə də bizə gileylənməyə haqq vermir. Əsas çətinliyimiz çap məhsulları üçün lazım olan materialların, xüsusən kağızın hədsiz bahalaşmasıdır. Biz onları kəndərdən gətiririk. Təchizatçılar isə istədikləri qiyməti qoyurlar.

-Bu da təbii ki, bir sıra redaksiyaları maddi çətinliklər qarşısında qoyur. Elə bizim redaksiyanın nəşriyyata xeyli borcu var.

-Siz tək deyilsiniz. 33 qəzetin, 1 jurnalın nəşriyyata borcu var. Çap məhsulları ucuzdur, onlara çəkilən xərc isə qat-qat bahadır. Qiymətləri də artırmaq olmur. İnsanların vəziyyətini də nəzərə almaq lazımdır.

-Bugünkü iqtisadi çətinliklər dövründə kollektivinizin iqtisadi problemləri necə həll olunur?

-Nəşriyyat qəzetlərin bağlanması maraqlı deyil. Əksinə, biz istəyirik ki, qəzetlərin sayı və tirajı çox olsun. Altı çap məşinindən təxminən yarısının gücündən istifadə edilir. Çap forması ən azı bir milyon qəzet nüsxəsi üçün yararlıdır. Biz isə 25-30 min nüsxə çap edirik. Daha bir məsələ kadrları yetişdirmək üçün on illərlə vaxt lazım gəlir. Əgər qəzetlərin sayı və tirajı aşağı düşsə, biz onlardan bir qismini itirə bilirik. Yenə deyirəm: nəşriyyat üçün mətbuat orqanlarının çoxluğu və tirajının yüksək olması sərfəlidir.

Keçmiş SSRİ-ni bir sıra respublikalarında mətbuata dövlət tərəfindən lazım olan dotasiya verilir. Qəzeti dövlət münasibətə görə qorumur, xalqa, oxucuya görə ona yardım edir.

Rəsmi dairələr maliyyə çətinliyi çəkən mətbuat orqanlarına kömək etməlidir. Amma bu kömək təmənnasız olmalıdır. Mətbuat dövlət qarşısında gözü-kölgəli olmamalıdır.

-Qəzet-jurnalların çoxu borc içindədir. Çıxış yolunu nədə görürsünüz?

-Qəzet elə maraqlı çıxmalıdır ki, oxucu onun yolunu gözləsin. Pərakəndə satış yeni üsullarla aparılmalıdır. Qəzet

yaxşı reklam edilməlidir. Rusiya nəşriyyatlarının respublikalarda nümayəndələri var. Onların vəzifəsi qəzetin çapına, yayılmasına nəzarət etməlidir. Əvvəllər qəzetin abunəçiyə iki saat gec çatdırılması fəvqəladə hal sayılırdı. İndi elə intizam yoxdur. Bu gün qəzet və jurnallar yerlərə çox pis çatdırılır, pərakəndə satışı da nöqsanlıdır. Jurnalistin operativliyi ilə yanaşı, qəzetin yayılması da operativ olmalıdır.

Məlumdur ki, qəzet kağızı indi çox bahadır. Rusiya bizə ofset kağızı göndərir. Özü də çox baha. Bu bütün işləri maddi çətinliklər qarşısında qoyacaqdır. Ona görə də qəzet kağızını hansısa assosiasiya, firma və s. təşkilatın satması qadağan olmalıdır. Əgər qiymət qalxarsa, fərqi dövlət özü ödəməlidir. Dünya praktikasında da belədir. Dövlət qəzet redaksiyalarını bağlamağa yox, yaşatmağa çalışmalıdır". Bu müsahibədəki düşüncələri yenidən oxucu dövryyəsinə gətirmək nə üçün vacibdir? Ona görə ki, Şəddad müəllim bu gün də mətbuatın başının üstündə "Domokl qılıncı" kimi asılmış problemləri hələ müstəqil Azərbaycanın ilk addımlarını atdığı günlərdə

diqqətə çəkirdi. Müsahibədəki ayrı-ayrı məqamların hamısını bir-bir diqqətdən keçirirəm. Bir xətti də olsun çıxıb kənara atmağa, üstündən xətt çəkməyə əlim gəlmir. Çünki həmin müsahibələrin hər bir cümləsində o vaxt 50 yaşı olan görkəmli mətbuat xadiminin, nəşirin ürək döyüntülərini hiss edirəm. Cavablarda açıq-aşkar duyulur ki, o, mətbuatın təssübbəşliyini necə böyük vicdanla, qayğıyla daşıyır. Şübhəsiz həmin cavablara görə problemləri həll edə bilməyən məsul hökumət adamları ona rəğbət bəsləməyirdilər. Hətta günahı məhz problemləri açib-göstərən şəxsin özündə axtarmaq haqqı da vardı. Amma Şəddad Cəfərov bütün bunlara baxmayaraq öz işini davamlı şəkildə həyata keçirir. Düşmənlə üz-üzə qalan və ilk müharibə dövrünü yaşayan orduya mənəvi dəstək olmaq üçün çox böyük, bu günün zirvəsindən baxıb heç nə ilə əvəzi ödənilməyən yardımlarda göstərirdi. İndi çox yerində düşür ki, bu böyük ürəkliyin mahiyyətini göstərən tarixi sənədi və qeydləri təzədən oxucunun ixtiyarına verək.

Axı bu günün gəncləri həmin dövrün necə ağır, necə qarışıq olduğundan xəbərsizdir.

Bu qeydləri yazarkən düşünürəm ki, bizim ordumuzun yaradılmasında, mənəvi cəhətdən silahlanmasında Şəddad Müəllimin çox böyük xidmətləri var. Sübut həmin dövrün materiallarıdır. Sevda Əlibəyli yazır: "Şəddad Cəfərovun ən yaddaqalan işlərindən biri Müdafiə Nazirliyinin orqanı olan "Xalq ordusu" qəzetinin çətinliklərini nəzərə alaraq və or-

duya kömək etmək məqsədiylə qəzeti nəşriyyatın kağızı hesabına və Qarabağ müharibəsi qurtarana qədər pulsuz çap olunacaq" qərarını eşitməsi olur. Onun bu təşəbbüsü diqqətdən kənar qalmır. Həmin ilin Milli Mətbuat günündə Azərbaycan Kütləvi İnformasiya Vasitələri İşçiləri Həmkarlar İttifaqının qərarıyla respublikanın bir qurup tanınmış jurnalisti ilə birgə Şəddad Cəfərova da "Qızıl qələm" kamil sənətkar diplomu təqdim olunur". Bu məlumatın içində çox dərin təəssürat yaradacaq hissiyyəti var. Dövlət əmlakının təyinatdan kənara işlədilməsinin mümkünsüzlüyü şəraitində Şəddad müəllim müəyyən qənaətlər hesabına, müxtəlif reklam işlərinin görülməsi, təbrik bukletlərinin hazırlanmasından gələn gəlir hesabına bir çox hallarda öz maaşından ayırdığı vəsaitlər hesabına "Xalq ordusu" qəzeti üçün kağız fondu yaradır. Beləliklə, "Xalq ordusu" mənəvi silah kimi Azərbaycan döyüşçüsünə çatdırılır. Bütün bunlar üçün şübhəsiz insanın mənəvi tərəri olmalıdır. Öz içindən gələn vicdani səsi özü təqdir etməlidir. Yalnız bu zaman insan dəyərli işlər üçün səxavət göstərə bilər, güc sərf edə bilər. Sərf elədiyi enerjiyə heyfislənməz, bilər ki, onun çəkdiyi xərc, zəhmət Vətən üçündür, Vətənin təhlükəsizliyi naminədir. "Xalq ordusu" qəzetinin tarixini yazanlar yəqin ki, bu faktların üzərindən sükutla keçməzlər. Çünki artıq fakt tarixin yaddaşdır. Bu yaddaş hər hansı bir biganə, soyuq münasibət ləğv edə bilməz: "Növbəti ilin sentyabr ayının birində isə Hacı Zeynalabdin Tağıyev adına "Sponsor" fəxriyyə diplomuna layiq görülür. AzərbKİVİHI Rəyasət Heyyyətinin sədri, ilahiyyatçı, sevilən yazıçı Oqtay Salamzadə imzaladığı qərarla yazır: "Söz və mətbuat azadlığı yoluna qədəm qoymuş Azərbaycan Respublikası nəşrləri cərgəsində öz şərəfli yerini arayan "Xalq ordusu" qəzetinin təşəkkülündə görkəmli xeyriyyəçilik fəaliyyətinə görə cənab Şəddad Cəfərova cansağlığı və əməldə yeni-yeni uğurlar arzusu ilə təqdim edilmişdir. Fəxriyyə diplomunun o biri üzündə Mətbuat və İnformasiya naziri Sabir Rüstəmxanlı, Mətbuat Fondunun direktoru İmamverdi İsmayılov, "Xalq Ordusu"nun baş redaktoru Üzeyir Cəfərovun tərkibləri dərc olunub: "Əziz dost, sizi "Azər KİVİHİ-nin fəxriyyə diplomuna layiq görülməniz münasibətilə səmimi qəlbədən təbrik edirik. Allah Sizdən razı olsun! Siz doğrudan da dəyərli iş görürsünüz!". Sevda Əlibəylinin "İlk poliqrəfçı alim" kitabının bir üstünlüyü də, onun çox dəyərli informasiya mənbəyi olmasıdır. Mətbuat tariximizin görkəmli simalarının verilən məlumatda tək-cə adları çəkilmiş, Şəddad Cəfərova münasibətləri də öz əksini tapır.

Hər bir insan olub-keçənləri hərdən öz yaddaşında da canlandırır. Şəddad müəllimin zamanın ötən çağları ilə bağlı təəsüratlarını dəfələrlə dinləmişəm. Görmüşəm ki, o, gördüyü işlərdən heç bir təəsüf hissi keçirmir, əvəzində olub-keçənləri qürurla xatırlayır. Halbuki o böyük işlərin müqabilində, özünə qarşı dövrün siyasi dəyişmələri fonunda haqsızlıqlar da görmüşdü. Ancaq Vətən üçün etdiklərini bu haqsızlıqların fəvqində tutur, daha üstün bilir. Çünki, haqsızlıq göstərən artıq yaddaşlardan silinməkdədir. Şəddad Cəfərovun əməlləri isə tarixin ən gözəl səhifələrində yaşayır. Və heç vaxt bu səhifələrdən silinmiyəcək.